

Sosyal Medya Kullanımının E-Sağlık Okuryazarlığına Etkisinin İncelenmesi

(Araştırma Makalesi)

Investigation of the Effect of Social Media Usage on E-Health Literacy

Doi: 10.29023/alanyaakademik.679417

Özlem ÖZER

Doç. Dr. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

ozlem.ozer@sbu.edu.tr

Orcid No: 0000-0002-7238-5371

Sümeyye ÖZMEN

Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İİBF, Sağlık Yönetimi Bölümü

sozmen@mehmetakif.edu.tr

Orcid No: 0000-0002-3056-0872

Okan ÖZKAN

Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

okan.ozkan@sbu.edu.tr

Orcid No: [0000-0001-9491-8696](https://orcid.org/0000-0001-9491-8696)

Bu makaleye atıfta bulunmak için: Özer Ö., Özmen S. & Özkan O. (2020). Sosyal Medya Kullanımının E-Sağlık Okuryazarlığına Etkisinin İncelenmesi. *Alanya Akademik Bakış*, 4(2), Sayfa No. 353-367

ÖZET

Anahtar kelimeler:

*E-Sağlık
Okuryazarlığı, Sosyal
Medya Kullanımı,
Sağlık Yönetimi
Öğrencileri*

Makale Geliş Tarihi:

23.01.2020

Kabul Tarihi:

27.03.2020

Bu çalışmanın amacı, sağlık yönetimi öğrencilerinin sosyal medya kullanımına ilişkin algılarının e-sağlık okuryazarlığına etkisini incelemektir. Çalışmanın bir diğer amacı ise demografik değişkenler açısından öğrencilerin sosyal medya kullanımı ve e-sağlık okuryazarlığı algılarını araştırmaktır. Çalışmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin Sağlık Yönetimi bölümünde eğitim görmekte olan öğrencileri oluşturmaktadır (N=450). Araştırmada örneklem seçilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilere anket dağıtılmıştır. Böylece toplam 337 katılımcıya ulaşılmıştır. Çalışmanın verileri 2-10 Aralık 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı ve sosyal medya kullanım düzeyi orta düzeydedir. Değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarına bakıldığında ise e-sağlık okuryazarlığı ile sosyal medya kullanımının alt boyutları arasında pozitif ve düşük düzeyde ilişkiler bulunmaktadır. Sosyal medya kullanımı alt boyutları hep birlikte e-sağlık okuryazarlığı üzerindeki toplam varyansın %12,1'ini açıklamaktadır. Ayrıca öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı ölçeğinden almış oldukları puanlarının yaş ve sınıf düzeyine göre; sosyal rutinlerle bütünleşme boyutundan almış oldukları puanlarının da cinsiyet ve sınıf

düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Keywords:
E-Health Literacy,
Social Media Usage,
Health Management
Students

The objective of this study is to examine the effect of health management students' perception of social media usage on e-health literacy. Another objective of the study is to investigate students' perceptions of social media use and e-health literacy in terms of demographic variables. The universe of the study consists of students studying in the Health Management department of a state university (N=450). In this study, no sample was selected, but a survey was distributed to all students who had agreed to participate in the research. Thus a total of 337 participants were reached. The data of the study were collected between December 2-10, 2019. According to the data obtained from the study, students have an intermediate level of e-health literacy and social media usage. In view of the correlation coefficients between variables, there are positive and low levels of relations between e-health literacy and the sub-dimensions of social media use. The subdimensions of social media use all together explain 12.1% of the total variance on e-health literacy. In addition, it was identified that the scores the students received from the e-health literacy scale showed statistically significant differences across different age and class levels; and the scores they received from the dimension of integration with social routines showed statistically significant differences across different gender and class levels.

1. GİRİŞ

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de internet, günümüzde yaygın bir şekilde kullanılabilir hale gelmiştir. İnternet ortamındaki elektronik kaynaklar, sağlığa ilişkin bilgilerin elde edilmesinde oldukça etkilidir ve tercih edilebilir durumdadır (Richtering vd., 2017; Dashti vd., 2017). Web siteleri ve sosyal ağlar vasıtasıyla kişiler, artık sağlık alanında merak ettikleri tüm bilgileri elde edebilmektedir. Elektronik sağlık alanında gelişmelere paralel olarak e-sağlık okuryazarlığı da yaygınlık kazanmaya başlamıştır (Knapp vd., 2011). Bu sayede, elektronik sağlık araçlarıyla toplum sağlığını desteklemek ve sağlık hizmetleri sürecine yardım sağlamak mümkün hale gelebilmiştir (Norman ve Skinner, 2006b).

E-sağlık; tıbbi bilişim, halk sağlığı ve sağlık sektörü alanlarının kesişimiyle oluşan, internet ve ilgili teknolojiler aracılığıyla sunulan veya geliştirilen sağlık hizmetlerine ve bilgilerine atıfta bulunan güncel bir alandır (Eysenbach, 2001). E-sağlık okuryazarlığı ise kişinin sağlığı ile ilgili bir sorununu tanımlama, tanıma, anlama, arama gibi işlemleri iletişim teknolojileri vasıtasıyla gerçekleştirebilmesini ifade eden bir kavramdır (Gençyürek Erdoğan, 2019). Elektronik araçları kullanarak e-sağlık okuryazarlığını geliştirmiş kişilerin, güvenilir kaynaklardan, doğru bilgiyi elde etmede ve kronik hastalıkları kendi kendine yönetmede diğerlerine göre daha başarılı olduğu belirtilmektedir (Efthymiou vd., 2017; Sharma vd., 2019). Sosyal medya platformları ise dijital çağda güçlü bir eğitim kaynağı haline gelmiştir. Bu platformlar, gençlerin sağlık bilgilerini kullanmalarına ve daha sonraki sağlık

davranışlarına ilişkin kararlar vermelerine yardımcı olan bir ortam yaratmaktadır (Dudley vd., 2019).

E-sağlık okuryazarlığı, gelecekte sağlık kurumlarında ve sağlık hizmetleri organizasyonu içerisinde pek çok kademede yöneticilik görevlerinde bulunabilecek sağlık yönetimi öğrencileri için kazanmaları gereken önemli bir beceridir. Ayrıca sağlık sorunları olduğunda gerekli bilgilere ulaşabilmek hem fert hem de toplum sağlığını korumak için temel bir şarttır. Sosyal medya bu noktada dünyanın bir ucundaki sağlık personeline soru sorma, hastalıklara yakalanan kişilerin yorumlarına ulaşabilme, ilaç ve tıbbi cihazlar hakkında bilgi edinebilme imkânlarını sunan önemli bir kaynak olarak gelecekte de hastaların eğitilmesinde kullanılabilecek teknolojik bir araçtır. Sağlık ile ilgili paylaşılan bilgiler sayesinde birincil koruma ve tedavi geniş kitlelere yayılmaktadır. Bu nedenle sosyal medyayı aktif bir şekilde ve doğru sağlık bilgilerine ulaşmak amacıyla kullanacak olan sağlık yönetimi öğrencilerinin e-sağlık okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesine ve geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Literatürde e-sağlık okuryazarlığı ve sosyal medya kullanımı ilgili olarak üniversite öğrencileri üzerinde benzer çalışmalar yapılmış olmasına rağmen sağlık yönetimi öğrencileri üzerinde bu konuları bir arada inceleyen çalışmalar yeterince yer almamaktadır. Bu çalışmanın amacı da sağlık yönetimi öğrencilerinin sosyal medya kullanımına ilişkin algılarının e-sağlık okuryazarlığına etkisini incelemek ve bazı demografik değişkenlerin öğrencilerin sosyal medya kullanımı ve e-sağlık okuryazarlığı algıları üzerinde farklılık oluşturup oluşturmadığını araştırmaktır. Bu doğrultuda çalışmada öncelikli olarak sosyal medya kullanımı ve e-sağlık okuryazarlığı kavramları hakkında bilgiler verilmiş, daha sonra araştırma metodolojisine dayalı olarak veriler analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

2.KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Medya Kullanımı

Son yıllarda, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de internet ve sosyal medya kullanımında artış gerçekleşmektedir. Türkiye’de 2004 yılında internet kullanımı %18,8 iken, 2019 yılında %75,3 gibi ciddi bir orana yükselmiştir (TÜİK, 2019). Dünyada 2019 yılında toplam sosyal medya kullanıcısı sayısı 4.725 milyara ulaşmış ve bu sayı toplam nüfusun %48’ini oluşturmuştur. Türkiye ise toplam nüfusun %63’ü ile aktif sosyal medya kullanıcısı oranında göze çarpan ülkeler arasında yer almıştır (We are social, 2019).

Sosyal medya, insanların birbirleriyle iletişim kurmalarına yardımcı olan çevrimiçi teknoloji platformlarıdır. Sosyal medya ile farklı kıtalarda bile insanlar, birbirleri ile iletişim kurabilmekte, müzik dinleyebilmekte, kitap okuyabilmekte, fotoğraflara bakabilmekte ve buna benzer pek çok şeyi yapabilmektedir (Talaue vd., 2018). Özellikle genç bireyler tarafından telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik cihazlarla facebook, instagram, twitter gibi sosyal ağlar, sosyal paylaşım siteleri ve bloglar sayesinde medya takibi oldukça sık bir şekilde yapılmaktadır. En fazla sosyal medya hesabı olan gruplar arasında ise akıllı telefonu yaygın olarak kullanan üniversite öğrencileri yer almaktadır (Sabırlı, 2018). Tatlı (2015)’ya göre akıllı telefonlar; sosyal kimlik oluşturmaktan, görsel anlamda ilgi çekici olmasından ve özelliklerinin kişiselleştirilebilmesinden dolayı üniversite öğrencileri arasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Akıllı telefonlara indirilen uygulamalar aracılığıyla sosyal medya hesapları, anlık olarak gelen bildirimlerle takip edilebilmektedir. Bu sayede sosyal medya, gençler için yeni bilgileri keşfedebilecekleri ve haberleri en kısa sürede duyabilecekleri en

kolay ve en önemli interaktif iletişim araçlarından birisi haline gelmiştir. Sosyal medya platformları, bireylerin hayatlarını herkesin erişimine açarak paylaşabilmelerine ortam sağladığından toplumsal açıdan yaşamı doğrudan etkileyen bir unsur olarak yerini almıştır (Özkefeli Hamurcu, 2019).

Geleneksel medyaya karşı *yeni medya* adı verilen (Mayfield, 2008) bu dijital dünya, internet kullanıcılarını pekçok konuda olduğu gibi sağlık ile ilgili de veri bombardımanına tutmaktadır. Bu bombardıman sayesinde sosyal medyanın her geçen gün kullanım oranları artmakta ve dolayısıyla toplumları yönlendirme etkisi de ortaya çıkmaktadır. Sosyal medya, pekçok alanda davranış değişikliğine sebep olduğu gibi bireylerin sağlık davranışları üzerinde de bazı değişikliklere yol açmaktadır (Özkefeli Hamurcu, 2019). Ancak sosyal medya, yalnızca hastalık bilgilerini araştırmak ve hastalık tecrübelerini paylaşmak için kullanılmamaktadır. Bireyler, sağlıklı yaşam ile ilgili öneriler almak, hastaneler ve doktorlar hakkında doğru kararlar verebilmek gibi farklı amaçlarla da bu araçları kullanmaktadır (McNab, 2009).

Thackeray vd. (2013) tarafından yapılan bir çalışmaya göre, sosyal medya siteleri, online sağlık ve tıbbi bilgileri sunan potansiyel bir kaynak haline gelmiştir. Artık hastalar; ilaçlar, tıbbi cihazlar, sağlık kurumları ve sağlık personeli hakkında yapılan değerlendirmeleri okuyarak daha kolay karar verebilmektedir. Ayrıca hastaların, hekimlerine sosyal medya aracılığıyla ulaşmaları, uzmanlara çevrimiçi soru sormaları, hastalık belirtilerini ve ilaçların yan etkilerini araştırmaları, zor hastalıkları yenen kişilerin başarı hikayelerini takip etmeleri ve kendi hikayelerini paylaşmaları da mümkün olmaktadır (Tosyalı ve Sütçü, 2016). Diğer yandan, hastalıklar ile ilgili dijital ortamlarda yapılan paylaşımlar sayesinde sağlığı korumaya ve tedavilere yönelik bilgilerin geniş kitlelere aktarılması, kısa sürede duyurulması ve diğer kişilerle etkileşim sağlanması da mümkün hale gelmektedir. Tartışma grupları, forumlar, paylaşım siteleri aracılığıyla kişiler; kronik hastalık tecrübelerini başkalarının sağlık sorunlarında yol gösterici ve ışık tutucu birer imkan tanıyabilecek faydalı bilgilere dönüştürebilmektedir (Chretien ve Kind, 2013).

Sosyal medya, gençlerin sağlıklarıyla ilgili kararları konusunda iletişim sağlamaları için potansiyel olarak güçlü bir ortamdır. Artık gençler, geçmişe göre daha fazla sağlık bilgisine erişebilmektedir ve sağlıklarını kendi kendine izleme ve ilaçlara uyma gibi görevlerde aktif rol alma kapasitesine sahiptir (Boonwattanopas, 2016). Sosyal medya aracılığıyla kimi zaman paylaşılan fotoğraflar ve videolar, kimi zaman da yazılan tecrübeler ve açıklamalar, kişilerin sağlık okuryazarlığını artırmaktadır (Tamer Gencer, 2017). Ayrıca teknoloji kullanımı ile e-sağlık okuryazarlığı arasında da bir ilişkinin olduğu öne sürülmektedir (Norman ve Skinner, 2006a).

2.2. E-Sağlık Okuryazarlığı

E-sağlık okuryazarlığı, sağlık okuryazarlığı ile yakından ilişkili bir kavramdır (Manganello vd.,2017). Sağlık okuryazarlığı, ilk olarak 1974 yılında Scott Simonds tarafından kullanılan bir kavramdır (Simonds, 1974). Bu kavram, son yüzyılın halk sağlığını yükseltme amaçlarına ulaşmada önemli araçlardan birisi olarak görülmektedir (Nutbeam, 2000). Sağlık okuryazarlığı kavramı; bireylerin sağlık kararlarını uygun bir şekilde verebilmesi için gerekli olan temel sağlık bilgisini ve hizmetlerini elde etmesi, işlemesi ve anlama kapasitesine sahip olması olarak tanımlanmaktadır (Toci vd., 2015). Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 1998)'ne göre ise sağlık okuryazarlığı; birey ve toplumun sağlık düzeyini yükseltmek için harekete geçmek,

bireysel hayat tarzını ve yaşam şartlarını değiştirerek bireysel bilgi, beceri ve güven düzeyine ulaşmaktır. E-sağlık okuryazarlığı ise bir sağlık sorununun çözümüne yönelik elektronik ortamlardaki kaynakları kullanma, internetten arama yaparak sağlık bilgilerini bulma, anlama, değerlendirme, entegre etme ve uygulama becerisidir. Bir diğer ifadeyle e-sağlık okuryazarlığı; elektronik ortamlarda geçerli sağlık bilgisi kaynaklarına ulaşmada alternatif yollardan haberdar olma halidir (Norman ve Skinner, 2006a). E-sağlık okuryazarlığı; geleneksel okuryazarlık, sağlık okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, bilimsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı ve bilgisayar okuryazarlığı olmak üzere altı bileşenden oluşmaktadır (Norman ve Skinner, 2006b).

E-sağlık okuryazarlığının amacı, sağlık konularında bilgi kaynaklarını kullanarak sağlık düzeyini geliştirmektir. E-sağlık uygulamalarının faydaları ise; sağlık hizmetlerine ulaşılabilirlik düzeyi artırmak, sağlık hizmetleri sunumunda yenilikçi bakış açısı getirmek, hastalara ait bilgilerin hızlı, doğru ve eksiksiz olarak toplanabilmesini sağlamak, kronik hastalığı olan kişilerin bu hastalıklarla başetmesine yardımcı olmak, mekan şartı olmadan randevu almayı ve tedavi edilebilmeyi sağlamak, katlanılması gereken maliyetlerin düşürülmesini sağlamak olarak sayılabilmektedir (Gençyürek Erdoğan, 2019).

Avrupa ülkelerinde yaşayan kişiler arasında yapılan bir araştırmaya göre, internet kullanıcılarının %71'i interneti sağlık ile ilgili konularda işlem yapmak amacıyla kullanmaktadır. ABD'de ise yapılan araştırmalara göre ise %56 ile %79 arasındaki oranlarla internet kullanıcılarının sağlık bilgisi araştırdıkları ortaya çıkmıştır (Andreassen vd., 2007). Yapılan bir araştırmada da Facebook'taki en büyük 10 diyabet grubundaki gönderiler ve tartışma forumlarındaki konu başlıkları analiz edildiğinde; hastaların arkadaşları ve aile üyeleri kadar diğer grup üyelerinden diyabet hastalığını yönetmek, duygusal destek almak, klinik bilgiler almak için yardım aldıkları bulunmuştur (Greene vd., 2011). Ayrıca nadir görülen hastalığa sahip kişiler ve eşler arasında özel sağlık sorunları yaşayanlar internet sayesinde çevrimiçi ilişkiler kurarak, gerek bu sorunları yaşayanlardan gerekse de hekimlerden destek alabildiğini ifade etmiştir (Chretien ve Kind, 2013). Yapılan diğer bir çalışmaya göre ise, aile sağlığı merkezine muayene olmak için gelen hastaların %56'sı randevu alma ve hatırlatma işlemlerini yapabilmek, reçete bilgilerini ve tetkik sonuçlarını alabilmek, sağlık bilgilerini paylaşabilmek ve soru sorabilmek için sosyal medya kullanmayı talep etmiştir. Sosyal medya kullanmayanlar ise, bu tür hizmetler verilseydi sosyal medya kullanmaya başlayabileceklerini iletilmişlerdir (Fisher ve Clayton, 2012). Tüm bu sonuçlar, sosyal medyanın sağlıkla ilgili alanlarda önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

3. METODOLOJİ

3.1. Çalışmanın Türü

Çalışma, açıklayıcı nitelikte bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi bölümünde eğitim görmekte olan öğrencileri oluşturmaktadır (N=450). Araştırmada örneklem seçilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilere anket dağıtılmıştır. Böylece toplam 337 katılımcıya ulaşılmıştır. Çalışmanın verileri 2-10 Aralık 2019 tarihleri arasında toplanmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada katılımcıların e-sağlık okuryazarlığını ölçmek için Norman ve Skinner (2006b) tarafından geliştirilen, Tamer Gencer (2017) tarafından da Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılan “E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 8 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Katılımcıların ifadeleri “Kesinlikle Katılıyorum”dan “Kesinlikle Katılmıyorum”a kadar uzanan 5’li Likert tipi cevap skalasında değerlendirilmektedir. Çalışmada ölçeğinin güvenilirlik değeri 0,934 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal Medya Kullanım Ölçeği ise Jenkins-Guarnieri vd. (2013) tarafından geliştirilmiş, Akın vd. (2015) tarafından da Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçek 10 maddeden ve iki alt boyuttan (sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı ile sosyal rutinlerle bütünleşme) oluşmaktadır. Sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutunda “sosyal medyaya bağlanamadığım zamanlarda çevremle bağlantımın koptuğunu hissediyorum” gibi sorular yer alırken; sosyal rutinlerle bütünleşme boyutunda “başkalarının sosyal medya paylaşımlarına cevap veririm” gibi sorular yer almaktadır. Ölçekte 8. madde ters kodlanmaktadır. Katılımcıların ifadeleri “Tamamen Katılıyorum”dan “Tamamen Katılmıyorum”a kadar uzanan 5’li Likert tipi cevap skalasında değerlendirilmektedir. Çalışmada ölçeğinin güvenilirlik değeri 0,785 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Tüm istatistiksel analizler SPSS 20 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik yöntemler, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca çalışmada, sosyo-demografik değişkenler arasındaki farklılığı test etmek için iki bağımsız grupta t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve varyans analizinde farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi için ise LSD testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri verilmektedir. Buna göre öğrencilerin %52,2’sinin 20 yaş ve altında olduğu, %71,5’inin kız olduğu, %28,8’inin birinci sınıf olduğu ve %36,8’inin yurtda kaldığı belirlenmiştir. Katılımcıların %38’i günde 4-5 saat internet kullandığını belirtirken, %26,7’si 6 saat ve üzeri internet kullandığını belirtmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Değişkenler	N	%
<i>Yaş</i>		
≤ 20	176	52,2
≥ 21	161	47,8
<i>Kız</i>		
Kız	241	71,5
Erkek	96	28,5
<i>Sınıf</i>		
Birinci Sınıf	97	28,8
İkinci Sınıf	95	28,2
Üçüncü Sınıf	72	21,4
Dördüncü Sınıf	73	21,7
<i>İkamet Ettiğiniz Yer</i>		
Aile/Akraba Yanında	39	11,6

Yurtta	124	36,8
Arkadaşlarla Evde	76	22,6
Apart/Pansiyonda	79	23,4
Tek Başına Evde	19	5,7
İnternet Kullanımı		
3 saat ve daha az	119	35,3
4-5 saat	128	38,0
6 saat ve üzeri	90	26,7
Toplam	337	100,0

Tablo 2’de araştırmanın değişkenlerine ilişkin istatistikler yer almaktadır. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı ortalaması 3,53’tür. Katılımcıların sosyal medya kullanımı alt boyutlarına verdikleri cevapların puan ortalamalarına bakıldığında ise sosyal rutinlerle bütünleşme puan ortalamaları 3,28; sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı puan ortalamaları 2,60’dır. Buna göre katılımcıların orta düzeyde e-sağlık okuryazarlığına sahip olduğu ve sosyal medya kullandığı söylenebilir.

Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkilerin korelasyon katsayılarına bakıldığında ise e-sağlık okuryazarlığı ile sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutu ($r=0,225$, $p<0,01$) ve sosyal rutinlerle bütünleşme boyutu ($r=0,333$, $p<0,01$) arasında pozitif ve düşük düzeyde ilişkiler bulunmaktadır. Ayrıca sosyal medya kullanımının alt boyutları arasında orta düzeyde ilişki saptanmıştır ($r=0,405$, $p<0,01$).

Tablo 2. Araştırma Değişkenlerine Ait Ortalamalar, Standart Sapmalar ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler	Ortalama	SS	1	2	3
1. E-sağlık okuryazarlığı	3,53	0,92	1		
2. Sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı	2,60	0,84	.225**	1	
3. Sosyal rutinlerle bütünleşme	3,28	0,74	.333**	.405**	1

**Korelasyon 0,01 anlamlı (iki yönlü), SS: Standart Sapma

Tablo 3’te araştırmaya katılan öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı puanları ile sosyal medya kullanımı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanları yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi ve internet kullanımı gibi çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılmış ve elde edilen analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 3’de öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı ölçeğinden almış oldukları puanlarının yaş ($t=-2,605$; $p<0,05$) ve sınıf düzeyine ($F=3,271$; $p<0,05$) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Buna göre yaşı 21 ve üzeri, dördüncü sınıf olan öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal medya kullanım ölçeğinin alt boyutlarından birisi olan sosyal rutinlerle bütünleşme boyutundan almış oldukları puanlarının cinsiyet ($t=2,991$; $p<0,05$) ve sınıf düzeyine ($F=3,619$; $p<0,05$) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Buna göre kızların ve ikinci sınıf olan öğrencilerin sosyal rutinlerle bütünleşme düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Son olarak öğrencilerin sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutuna verdikleri puanlarının araştırma kapsamında incelenen demografik değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yaratmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Çeşitli Değişkenler İle E-Sağlık Okuryazarlığı ve Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişkenler	E-Sağlık Okuryazarlığı		Sosyal Bütünleşme ve Duygusal Bağlantı		Sosyal Rutinlerle Bütünleşme	
	Ort.	S.S.	Ort.	S.S.	Ort.	S.S.
Yaş (yıl)						
20 ≤	3,41	0,99	2,60	0,90	3,30	0,76
21 ≥	3,67	0,81	2,59	0,77	3,27	0,71
	t=-2,605; p=0,010		t=0,064; p=0,949		t=0,443; p=0,658	
Cinsiyet						
Kız	3,56	0,89	2,64	0,83	3,36	0,70
Erkek	3,46	0,98	2,49	0,85	3,01	0,79
	t=0,853; p=0,394		t=1,530; p=0,127		t=2,991; p=0,003	
Sınıf Düzeyi						
Birinci Sınıf	3,32	1,14	2,50	0,91	3,14	0,77
İkinci Sınıf	3,67	0,85	2,64	0,88	3,47	0,72
Üçüncü Sınıf	3,48	0,80	2,64	0,71	3,20	0,67
Dördüncü Sınıf	3,69	0,72	2,64	0,81	3,31	0,73
	F= 3,271; p=0,021 1-2;1-4		F=0,691; p=0,558		F=3,619; p=0,013 1-2;2-3	
İnternet Kullanımı						
3 saat ve daha az	3,51	0,87	2,51	0,80	3,17	0,72
4-5 saat	3,58	0,85	2,66	0,82	3,30	0,68
6 saat ve üzeri	3,49	1,06	2,64	0,93	3,41	0,81
	F= 0,338; p=0,714		F=1,081; p=0,340		F=2,883; p=0,057	

Tablo 4’te sosyal medya kullanımının alt boyutlarının (sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı ile sosyal rutinlerle bütünleşme) e-sağlık okuryazarlığı üzerindeki etkilerini ortaya koymak için yürütülen regresyon modeline ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde, regresyon modeline ilişkin istatistiksel tahminler modelin anlamlı ve kullanılabilir olduğuna işaret etmektedir (F=22,883, p<0,001). Sosyal medya kullanımı alt boyutları hep birlikte e-sağlık okuryazarlığı üzerindeki toplam varyansın %12,1’ini açıklamaktadır. Regresyon modelinde, regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların sosyal rutinlerle bütünleşme (t=5,149; p<0,05) algılarının yükselmesi e-sağlık okuryazarlığını istatistiksel olarak artırmaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin e-sağlık okuryazarlığı üzerindeki göreceli önem sırası, sosyal rutinlerle bütünleşme, sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı şeklindedir (Tablo 4).

Tablo 4. Sosyal Medya Kullanımının E-Sağlık Okuryazarlığına Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Std. Hata	β	t	p	VIF
(Sabit)	2,041	0,225		9,055	<0,001	
Sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı	0,118	0,061	0,108	1,929	0,055	1,196
Sosyal rutinlerle bütünleşme	0,360	0,070	0,289	5,149	<0,001	1,196
R =0,347	R² =0,121	Durbin Watson=1,758	F =22,883	p<0,001		

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sağlık yönetimi öğrencilerinin sosyal medya kullanımına ilişkin algılarının e-sağlık okuryazarlığına etkisini incelemek ve bazı demografik değişkenlerin öğrencilerin sosyal medya kullanımı ve e-sağlık okuryazarlığı algıları üzerinde farklılık oluşturup oluşturmadığını araştırmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre; araştırmaya katılan öğrencilerin, e-sağlık okuryazarlığı ile sosyal medya kullanımının sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutu ve sosyal rutinlerle bütünleşme boyutu arasında pozitif ve düşük düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığına ilişkin puanları ise orta seviyededir. Literatürde gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası pek çok araştırmada da benzer bulgulara ulaşılmaktadır. Örneğin; Sharma vd. (2019)'nin hemşirelik öğrencilerinde gerçekleştirdiği çalışmalarında katılımcıların e-sağlık okuryazarlığı algılarının orta düzeyde (3,69) olduğu belirlenmiştir. Boonwattanopas (2016)'ın yapmış olduğu çalışmada da Phuket'teki gençlerin orta düzeyde e-sağlık okuryazarlığına sahip olduğu belirlenmiştir. Yine Karadağ Arlı vd. (2019)'nin hemşirelik ve beslenme diyetetik bölümü öğrencilerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında da katılımcıların e-sağlık okuryazarlığı orta düzeyde bulunmuştur. Ergün vd. (2019)'nin ergenler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında ise katılımcıların e-sağlık okuryazarlığı düzeyi orta düzeyin biraz üstünde tespit edilmiştir. Hekimoğlu vd. (2018)'nin 18-49 yaş aralığındaki bireyler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında da katılımcıların yüksek e-sağlık okuryazarlığı seviyesine sahip olduğu belirlenmiştir. Yine Tümer vd. (2016)'nin ergenlerde gerçekleştirdiği çalışmasında katılımcıların e-sağlık okuryazarlığının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ancak Dashti vd. (2017) tarafından İran'da tıpta ve sağlık bilimlerinde okuyan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada ise e-sağlık okuryazarlığı düzeyi düşük çıkmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin puanları da orta seviyededir. Alt boyutlar bazında incelendiğinde ise öğrencilerin sosyal rutinlerle bütünleşme puan ortalamaları, sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı puan ortalamalarından daha yüksektir. Bu sonuçlardan hareketle öğrencilerin sosyal medyayı günlük yaşamının bir parçası olarak gördüğü ve sosyalleşme için önemli bir araç olarak kullandığı yorumu yapılabilir. Balcı ve Sarıtaş (2019)'in çalışmalarında ise sosyal medya alt boyutları içerisinde sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutunun daha çok ön plana çıkan boyutu oluşturduğu belirlenmiştir. Turgut vd. (2018)'nin sağlık yönetimi öğrencilerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin düşük olduğu ve sosyal rutinlerle bütünleşme düzeyinin diğer alt boyuttan daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Özkefeli Hamurcu (2019)'nun hemşirelik öğrencilerinde gerçekleştirdiği çalışmasında ise katılımcıların sosyal medya kullanımının düşük ile orta düzey arasında kaldığını belirlenmiştir.

Çalışmada katılımcıların e-sağlık okuryazarlığına vermiş oldukları puanlarının yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre yaşı 21 ve üzeri olan öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, katılımcıların yaşları ilerledikçe ve aldıkları eğitimler arttıkça konu ile ilgili olarak bilinç düzeylerinin artması ve dolayısıyla e-sağlık okuryazarlığına dair eğilimlerinin pozitif etkilenmesi durumunu yansıtmaktadır. Bu durum ayrıca, araştırmadan elde edilen "birinci sınıf öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı puanlarının diğer gruplardan daha düşük olmasıyla da ilişkilendirilebilmektedir. Literatürde de bu bulgulara benzer sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin; Turgut vd. (2018)'nin çalışmalarında da yaş değişkenine göre sosyal

medya kullanımı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş ve yaşı 21 ve üzerinde olan öğrencilerin puanları daha yüksek tespit edilmiştir. Ergün vd. (2019)'nin ve Hekimoğlu vd. (2018)'nin çalışmalarında ise e-sağlık okuryazarlığının yaşa göre anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada katılımcıların e-sağlık okuryazarlığına ilişkin puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermediği ancak sosyal rutinlerle bütünleşme boyutuna ilişkin puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre kız öğrencilerin sosyal rutinlerle bütünleşme düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun, kızların erkeklere oranla sosyal medya ile daha yakın bir temas içinde olmasından ve kızların erkeklere göre sosyal medyayı günlük yaşamının bir parçası olarak daha fazla görmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Şengül vd. (2017)'nin sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinde yaptıkları çalışmalarında da katılımcıların e-sağlık okuryazarlığı puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı bulunmuştur. Yine Ergün vd. (2019)'nin, Hekimoğlu vd. (2018)'nin ve Karadağ Arlı vd. (2019)'nin çalışmalarında da e-sağlık okuryazarlığının cinsiyete göre anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Tümer vd. (2016)'nin çalışmasında ise kız öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı puan ortalamasının daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Özsarı ve Batdal Karaduman (2016)'ın eğitim fakültesi öğrencilerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında ise sosyal medya kullanım puanlarının cinsiyeti göre anlamlı bir fark yarattığı ve erkek öğrencilerin puanlarının kız öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Balcı ve Sarıtaş (2019)'ın Konya merkezde yaşayan 18-65 yaş arasındaki bireyler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında da katılanların cinsiyetlerine göre sosyal medya kullanım düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Turgut vd. (2018)'nin çalışmalarında ise cinsiyete göre sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş ve erkek öğrencilerin puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada katılımcıların e-sağlık okuryazarlığına ve sosyal rutinlerle bütünleşme boyutuna vermiş oldukları puanlarının sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre birinci sınıf öğrencilerin puanlarının diğer gruplardan daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun, öğrencilerin üniversitenin ilk yıllarında olmasına bağlı olarak e-sağlık okuryazarlığı konusunda yeterince bilgi sahibi olmamasından ve interneti sağlık bilgisi aramak için çok fazla kullanmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Literatürde bu çalışma ile paralel sonuçlar Turgut vd. (2018)'nin çalışmalarında da elde edilmiştir. Sınıf değişkenine göre sosyal rutinlerle bütünleşme boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu, birinci sınıftaki öğrencilerin sosyal medya kullanımı puan ortalamasının üçüncü ve dördüncü sınıftaki öğrencilere göre düşük olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan bu çalışmanın aksine Şengül vd. (2017)'nin çalışmasında ise öğrencilerin okudukları sınıflara göre e-sağlık okuryazarlığı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre birinci ve üçüncü sınıfların e-sağlık okuryazarlığı puanları ikinci sınıfların puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Karadağ Arlı vd. (2019)'nin çalışmalarında da sınıf düzeyine göre e-sağlık okuryazarlığında anlamlı farklılık bulunmuş, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin puanları daha yüksek tespit edilmiştir. Ergün vd. (2019)'nin çalışmalarında ise e-sağlık okuryazarlığının sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada katılımcıların e-sağlık okuryazarlığına ve sosyal medya kullanımının tüm boyutlarına vermiş oldukları puanlarının internet kullanım süresine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermediği tespit edilmiştir. Benzer olarak Şengül vd. (2017)'nin ve Karadağ Arlı vd. (2019)'nin çalışmalarında da katılımcıların e-sağlık okuryazarlığı puanlarının internet kullanma süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ergün vd. (2019)'nin çalışmalarında ise e-sağlık okuryazarlığının internet kullanım süresine göre anlamlı bir fark tespit edilmiş, günde 2-3 saat internet kullananların e-sağlık okuryazarlığı puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir. Turgut vd. (2018)'nin çalışmalarında günlük internet kullanım süresine göre sosyal rutinlerle bütünleşme boyutunda anlamlı bir fark olduğu ve farkın günde 1-3 saat arasında internet kullanan öğrenciler ile günde 3 saatten fazla internet kullanan öğrencilerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Sharma vd. (2019)'nin çalışmasında da interneti herhangi bir amaçla kullananlar arasında bir ilişki çıkmazken; sağlık amacıyla kullananlarda istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar çıkmıştır. Sağlık amacıyla interneti kullananların e-sağlık okuryazarlığı belirgin bir şekilde daha yüksektir.

Çalışmada oluşturulan regresyon modeline göre sosyal medya kullanımı alt boyutlarının hep birlikte e-sağlık okuryazarlığı üzerindeki toplam varyansın %12,1'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Regresyon modelinde, regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların sosyal rutinlerle bütünleşme algılarının yükselmesi e-sağlık okuryazarlığını istatistiksel olarak artırmaktadır. Bu durum, öğrencilerin sosyal rutinlerle bütünleşmeye (sosyal medyayı kullanmayı sevme, sosyal medyayı günlük yaşamın bir parçası olarak görme, sosyal medya hesaplarını kontrol etme vb. gibi) yönelik algılarının artması sonucunda elektronik ortamda sağlıkla ilgili konularda bilgi edinebilmek için e-sağlık okuryazarlığına daha fazla yönelmeye başladıklarını göstermektedir. Kamel Boulos (2012)'a göre sosyal medya, kullanıcıların uygun sağlık kararları alabilmesi için gerekli sağlık bilgilerini ve hizmetlerini elde etme ve işleme ve anlama kapasitesini artırabilmektedir. Araştırmalar, daha fazla e-sağlık okuryazarlığı olanların internet ve sosyal medyayı sağlık bilgileri için kullanma olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve sağlık bilgisi aramada çevrimiçi olarak daha fazla başarı ve daha iyi sonuçlara sahip olduğunu göstermektedir (Manganello vd., 2017).

Sağlık okuryazarlığı perspektifinden bakıldığında, sosyal ortamlar (sosyal medya gibi sanal ortamlar dahil) gençlerin özerkliğini, motivasyonunu, karar verme yeteneklerini, akran bağlantılarını ve duygusal kontrolünü geliştirmek için fırsatlar yaratmaktadır (Peralta vd., 2017). Sosyal medyanın toplumu yönlendirme ve etkileme özelliğine sahip olması nedeniyle, gençlerin sağlık ile ilgili konulardaki duyarlılığını etkileme potansiyeli de bulunmaktadır. Sosyal medyada gerek hastalık bilgilerinin paylaşılması, gerek hastaneler ve sağlık personeli ile ilgili değerlendirmeler yapılabilmesi ve gerekse hastalıkların zorlukları ve baş etme yöntemlerinin anlatılması gibi pek çok konuda önemli faydalar sağlanmaktadır. Dolayısıyla sosyal medya, gençlerin sağlık okuryazarlığı için daha fazla bilgi mevcudiyeti ile sağlık davranışlarını geliştirmeleri için potansiyel faydalar sunmaktadır (Dudley vd., 2019).

Bu çalışmanın sonuçlarının tüm sağlık yönetimi bölümü öğrencilerine genellenmesi konusunda sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma, Türkiye'nin bir ilinde ve sadece bir devlet üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Bu yüzden gelecekte farklı üniversitelerde ve farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerden oluşan daha geniş örneklemelerle karşılaştırmalı araştırmaların yapılması ve sosyal medyanın e-sağlık okuryazarlığı davranışına doğrudan

etkilerinin ortaya koyulması amacıyla nitel araştırma metodunun kullanılarak çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca sağlık yönetimi bölümlerinin ders müfredatında sağlık okuryazarlığı, sosyal medya ve sağlık gibi spesifik derslerin bulundurulması önerilmektedir. Buna ek olarak öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı ile ilgili olarak farkındalıklarının artırılması için konuyla ilgili kişiler tarafından konferans veya seminerlerin de düzenlenmesi/verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKIN, A., ÖZBAY, A. & BAYKUT, İ. (2015). "Sosyal Medya Kullanımı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerliliği ve Güvenirliği." *Journal of International Social Research*, 8(38): 647-652.
- ANDREASSEN, H.K., BUJNOWSKA-FEDAK, M.M., CHRONAKI, C.E. et al. (2007). "European Citizens' Use of E-Health Services: A Study of Seven Countries." *BMC Public Health*, 7, 53.
- BALCI, Ş. & SARITAŞ, H. (2019). "Sosyal Medya Kullanımının Bir Belirleyicisi Olarak Narsisizm: Konya'da Yaşayan Kullanıcılar Üzerine Bir İnceleme." *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 31: 689-709.
- BOONWATTANOPAS, N. (2016). "Use of Online Social Media and Ehealth Literacy of Urban Youth in Phuket Province, Thailand". *EAU Heritage Journal Science and Technology*, 10(1): 48-62.
- CHRETIEN, K.C. & KIND, T. (2013). "Social Media and Clinical Care Ethical, Professional, and Social Implications." *Circulation*, 127(13): 1413-1421.
- DASHTI, S., PEYMAN, N., TAJFARD, M. & ESMAEELI, H. (2017). "E-Health Literacy of Medical and Health Sciences University Students in Mashhad, Iran in 2016: A Pilot Study." *Electron Physician*, 9(3): 3966-3973.
- DUDLEY, D.A., VAN BERGEN, P., McMAUGH, A. & MACKENZIE, E. (2019). "The Role of Social Media in Developing Young People's Health Literacy" In: V.A. Goodyear ve K.M. Armour (Eds), *Young People, Social Media and Health* (pp.147-161). Routledge, London.
- EFTHYMIU, A., MIDDLETON, N., CHARALAMBOUS, A. & PAPASTAVROU, E. (2017). "The Association of Health Literacy and Electronic Health Literacy with Selfefficacy, Coping, and Caregiving Perceptions Among Carers of People with Dementia: Research Protocol for a Descriptive Correlational Study". *JMIR Research Protocols*, 6(11): e221.
- ERGÜN, S., KIZIL SÜRÜCÜLER, H. & IŞIK, R. (2019). "Ergenlerde E-Sağlık Okuryazarlığı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları: Balıkesir Örneği." *JAREN*, 5(3): 194-203.
- EYSENBAACH, G. (2001). "What is E-Health?." *Journal of Medical Internet Research*, 3(2): e20.

- FISHER, J. & CLAYTON, M. (2012). "Who Gives a Tweet: Assessing Patients' Interest in the Use of Social Media for Health Care". *Worldviews on Evidence- Based Nursing*, 9: 100–108.
- GENÇYÜREK ERDOĞAN, M. (2019). "E-Sağlık Okuryazarlığı: Dijital Mecralarda Sağlık Reklamları", Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- GREENE, J.A., CHOUDHRY, N.K., KILABUK, E. & SHRANK, W.H. (2011). "Online Social Networking by Patients with Diabetes: A Qualitative Evaluation of Communication with Facebook." *Journal of General Internal Medicine*, 26: 287–292.
- HEKİMOĞLU, D., YAVUZ ÇOLAK, M. & ŞENEL, Y. (2018). "Sağlık Okuryazarlığı, E-Sağlık Okuryazarlığı ve Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi." 2. Uluslararası 12. Ulusal Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi, 11-13 Ekim, Bodrum.
- JENKINS-GUARNIERI, M.A., WRIGHT, S.L. & JOHNSON, B. (2013). "Development and Validation of a Social Media Use Integration Scale". *Psychology of Popular Media Culture*, 2(1): 38.
- KAMEL BOULOS, M.N. (2012). "Using Social Media for Improving Health Literacy. In: I. Kickbusch, J. Pelikan, A. Tsouros and F. Apfel (Eds.). *THE SOLID FACTS-Health Literacy: Enabling Healthier Decisions in the 21st Century*. World Health Organization Regional Office for Europe, Copenhagen, Denmark.
- KARADAG ARLI, S., BAKAN, A.B. & YILDIZ, M. (2019). "E-Health Literacy and Individual Innovation in University Students Enrolled in Health-related Departments". *International Journal of Caring Sciences*, 12(3): 1744-1751.
- KNAPP, C., MADDEN, V., WANG, H., SLOYER, P. & SHENKMAN, E. (2011). "Internet Use and eHealth Literacy of Low-Income Parents Whose Children have Special Health Care Needs." *Journal of Medical Internet Research*, 13(3): e75.
- MANGANELLO, J., GERSTNER, G., PERGOLINO, K., GRAHAM, Y., FALISI, A. & STROGATZ, D. (2017). "The Relationship of Health Literacy with Use of Digital Technology for Health Information: Implications for Public Health Practice." *Journal of Public Health Management & Practice*, 23(4): 380-387.
- MAYFIELD, A. (2008). "What is social media?". https://www.icrossing.com/uk/sites/default/files_uk/insight_pdf_files/What%20is%20Social%20Media_iCrossing_ebook.pdf. Erişim Tarihi: 11.01.2020.
- MCNAB, C. (2009). "What Social Media Offers to Health Professionals and Citizens" *Bulletin of the World Health Organization*, 87(8): 566.
- NORMAN, C.D. & SKINNER, H.A. (2006a). "E-Health Literacy: Essential Skills for Consumer Health in a Networked World." *Journal of Medical Internet Research*, 8(2): e9.
- NORMAN, C.D. & SKINNER, H.A. (2006b). "EHEALS: The Ehealth Literacy Scale". *Journal of Medical Internet Research*, 8(4): e27.

- NUTBEAM, D. (2000). "Health Literacy as A Public Health Goal: A Challenge for Contemporary Health Education and Communication Strategies Into the 21st Century". *Health Promotion International*, 15(3):259–267.
- ÖZKEFELİ HAMURCU, T.G. (2019). "Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Medya Kullanımının Ortoreksiya Nevroza Üzerine Etkisi." Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZSARI, İ. & BATDAL KARADUMAN, G. (2016). "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı ve Yalnızlıklarının İncelenmesi." *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(41): 380-389.
- PERALTA, L., ROWLING, L., SAMDAL, O., HIPKINS, R. & DUDLEY, D. (2017). "Conceptualising a New Approach to Adolescent Health Literacy". *Health Education Journal*, 76(7): 787–801.
- RICHTERING, S.S., HYUN, K., NEUBECK, L., et al. (2017). "Ehealth Literacy: Predictors in a Population with Moderate-to-High Cardiovascular Risk". *JMIR Human Factors*, 4(1): 1-9.
- SABIRLI, B. (2018). "Üniversite Öğrencilerindeki Akıllı Telefon Kullanım Sıklığının Benlik Saygısı ve Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi". Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- SHARMA, S., OLI, N. & THAPA, B. (2019). "Electronic Health–Literacy Skills among Nursing Students". *Advances in Medical Education and Practice*, 10: 527-532.
- SIMONDS, S.K. (1974). "Health Education as a Social Policy." *Health Education & Behavior*, 2(1): 25.
- ŞENGÜL, H., ÇINAR, F., ÇAPAR, H., BULUT, A. & ÇAKMAK, C. (2017). "Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin E-Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları: Bir Vakıf Üniversitesi Örneği". *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 4(12): 1277-1287.
- TALAUE, G.M., ALSAAD, A., ALRUSH AidAN, N., ALHUGAIL, A. & ALFAHHAD, S. (2018). "The Impact of Social Media on Academic Performance of Selected College Studies". *International Journal of Advanced Information Technology*, 8(4-5): 27-35.
- TAMER GENCER, Z. (2017). "Norman ve Skinner'ın E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin Kültürel Uyarlaması için Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması." İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1: 131-145.
- TATLI, H. (2015). "Akıllı Telefon Seçiminin Belirleyicileri: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama". *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2): 549-567.
- THACKERAY, R., CROOKSTON, B.T. & WEST, J.H. (2013). "Correlates of Health-Related Social Media Use among Adults". *Journal of Medical Internet Research*, 15(1): e21.
- TOCI, E., BURAZERI, G., JERLIU, N., SORENSEN, K., RAMADANI, N., HYSYA, B. & BRAND, H. (2015). "Health Literacy, Self-Perceived Health and Self-Reported

- Chronic Morbidity among Older People in Kosovo”. Health Promotion International, 30(3): 667-674.
- TOSYALI, H. & SÜTÇÜ, C. S. (2016). “Sağlık İletişiminde Sosyal Medya Kullanımının Bireyler Üzerine Etkileri”. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 3(2): 3-22.
- TURGUT, M., KUTLU, G. & MUT, S. (2018). “Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerileri ile Sosyal Medya Kullanımları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi”. İşletme Bilimi Dergisi, 6(1): 185-205.
- TÜİK, (2019). “Temel İstatistikler”, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, Erişim Tarihi: 11.01.2020.
- TÜMER, A., DEMİREL, N., YİĞEN, R., ÇAKIR, H., ÖZTÜRK, G. & ÖZTÜRK, M. (2016). “Ergenlerde E-Sağlık Okuryazarlığının İncelenmesi”. Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Kongresi, 29 Eylül-2 Ekim, Muğla.
- We are social, (2019). https://www.slideshare.net/slideshow/embed_code/key/NSBCWzcfsgXTg, Erişim Tarihi: 11.01.2020.
- WHO, (1998). “A Health Telematics Policy in Support of WHO’s Health-For-All Strategy for Global Health Development: Report of the WHO Group Consultation on Health Telematics”, 11–16 December, World Health Organization, Geneva Office.